

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Rådet mot skadliga
våldsskildringar (U 1990:03)

**Dir.
2003:75**

Beslut vid regeringssammanträde den 5 juni 2003.

Sammanfattning av uppdraget

Rådet mot skadliga våldsskildringar (Våldsskildringsrådet) skall inrikta sin verksamhet på barns och ungas mediesituation. Syftet skall vara att minska riskerna för skadlig mediepåverkan på barn och unga.

Uppdraget omfattar såväl traditionella som nya elektroniska rörliga bildmedier, exempelvis film, tv, video, dvd, datorspel, tv-spel och Internet.

Rådet skall ägna våldsskildringar och pornografi särskild uppmärksamhet. Det skall ha ett tydligt genusperspektiv på sitt arbete.

Rådet skall arbeta utåtriktat och resultatinriktat. Det skall vara pådrivande i exempelvis kontakterna med mediebranscherna samt söka samarbete med andra aktörer. Rådet skall aktivt involvera barn och unga i arbetet. Uppgiften att vara ett samarbetsorgan för ett antal myndigheter upphör.

I årliga rapporter skall rådet redovisa resultatet av sitt arbete samt strategier för det fortsatta arbetet.

Bakgrund

Mediesektorns förändring

Mediesektorn har under senare år genomgått stora förändringar till följd av den snabba tekniska utvecklingen. Det har inneburit att nya möjligheter öppnats samtidigt som risken ökat för att barn och unga kommer i kontakt med innehåll som kan vara olämpligt, skadligt eller olagligt.

Medieutbudet är i dag tillgängligt via en mängd olika distributionskanaler. När utbudet ökar i omfattning försvåras övervakningen av innehållet. De nationella regelverkens effektivitet begränsas i den allt mer internationella mediemiljön. Vedertagna metoder för att skydda barn, såsom senare sändningstid i tv, försvagas i och med utvecklingen av nya medier och de nya interaktiva möjligheterna. Föräldrarna har ansvar för barnens mediekonsumtion samtidigt som familjernas medievanor blir allt mer individualiserade och differentierade.

I och med mediernas internationalisering ökar behovet av dialog och erfarenhetsutbyte över nationsgränserna. Detta har uppmärksammats inom EU under senare år vad gäller frågor som rör barn och skadligt medieinnehåll.

Våldsskildringsrådets uppdrag

Rådet mot skadliga våldsskildringar (U 1990:03), kallat Våldsskildringsrådet, inrättades år 1990 som ett organ i enlighet med kommittéförordningen med uppgift att samordna verksamhet mot skadliga våldsskildringar i rörliga bilder. Beslutet om rådet togs i anslutning till debatten om det s.k. videovåldet. Inriktningen på rådets verksamhet enligt dess ursprungliga direktiv (dir. 1990:40) är opinionsbildning, kunskapsutbyte och information. I dessa direktiv formulerades också den grundhållning som fortfarande gäller: samhället accepterar inte utvecklingen av våldsinslagen i medierna.

Sedan dess har Vårdsskildringsrådet, i tilläggsdirektiv (dir. 1998:110), fått ansvar för att informera, följa och stödja mediebranschernas självreglerande arbete i enlighet med EU-rekommendationen om att stärka skyddet för minderåriga och den mänskliga värdigheten (rådets rekommendation 98/560/EG av den 24 september 1998).

Det faktum att Vårdsskildringsrådets direktiv formulerades för drygt ett decennium sedan har aktualiserat frågan om en mer omfattande revidering av uppdraget. Vårdsskildringsrådet har i en skrivelse till Kulturdepartementet i januari 1999 (dnr Ku1999/262) begärt ett sådant förnyat ställningstagande från regeringen. Rådet har även ansett det angeläget med en översyn av kommittéformens lämplighet för de arbetsuppgifter som med åren utkristalliserats som rådets primära.

Det förändrade uppdraget, som beskrivs i det följande, tar sin utgångspunkt dels i mediesektorns förändring, dels i den redovisning rådet lämnat i den nämnda skrivelsen.

Uppdraget

Vårdsskildringsrådets verksamhet skall inriktas på barns och ungas mediesituation. Med barn och unga avses personer under 18 år, vilka enligt FN:s konvention om barnets rättigheter definieras som barn.

Verksamheten skall syfta till att minska riskerna för skadlig mediepåverkan på barn och unga.

Uppdraget omfattar såväl traditionella som nya elektroniska rörliga bildmedier. Detta innefattar t.ex. film, tv, video, dvd, datorspel, tv-spel och Internet. Tryckta medier omfattas inte.

Rådet skall ägna våldsskildringar och pornografi särskild uppmärksamhet, då dessa intar en särställning bland medieinnehåll som väcker farhågor om skadliga effekter på barn och unga. Rådet skall ha ett tydligt genusperspektiv på sitt arbete. Det kan t.ex. innebära att samla in genusrelaterade erfarenheter och följa kunskapsutvecklingen när det gäller hur flickor respektive pojkar påverkas av innehållet i medierna, samt att belysa skillnader mellan flickors och pojkars medieanvändning och peka på vilka effekter sådana skillnader kan få. Rådet skall

även delta i arbetet med att bekämpa förekomsten av olagligt innehåll i medierna.

Våldsskildringsrådet skall:

- vara expert på medieutvecklingen och dess konsekvenser för barn och unga,
- genom upplysning samt kontinuerlig och tydlig information sprida fakta och ge vägledning om skadlig mediepåverkan till barn, unga och vuxna,
- genom konstruktiva och kontinuerliga kontakter driva på mediebranschernas självreglering,
- genom samarbete med skola, föreningsliv, opinionsgrupper m.fl. – samt när det gäller olagligt innehåll med ansvariga brottsbekämpande myndigheter – skydda och stärka barn och unga i det nya medielandskapet, och
- följa den internationella utvecklingen och delta i internationellt samarbete när det gäller att skydda barn och unga från skadlig mediepåverkan och att stärka dem som medvetna mediekonsumenterna.

Några av rådets uppgifter enligt de ursprungliga direktiven (dir. 1990:40) har slutförts. Flertalet av de verksamheter som är av löpande karaktär, enligt de ursprungliga direktiven samt tilläggsdirektiven (dir. 1998:110), kvarstår och ingår fortfarande i uppdraget.

En av rådets uppgifter enligt de ursprungliga direktiven utgår emellertid. Det gäller uppgiften att vara ett samarbetsorgan för ett antal myndigheter som varit företrädare i rådet. Denna har hittills i huvudsak inneburit ett informationsutbyte. Enligt skrivelsen från rådet har en svårighet i att samordna myndigheters olika insatser legat i det faktum att myndigheter är självständiga enheter som inte kan styras av en kommitté. I skrivelsen framhålls också att de flesta av de myndigheter som varit företrädare i rådet inte primärt arbetar med medier och våldsskildringar. Mot den bakgrunden utgår uppgiften ur rådets uppdrag.

Rådets organisationsform kommer att ses över i särskild ordning.

I det följande beskrivs de specifika uppgifterna närmare.

Vara expert på medieutvecklingen och dess konsekvenser för barn och unga

Vårdsskildringsrådet skall ha aktuella och gedigna kunskaper om den tekniska utvecklingen och framväxten av nya medier, om medieinnehållet, om förändringar när det gäller barns och ungas mediekonsumtion samt om aktuell forskning om barn och mediepåverkan. Rådet skall inhämta kunskaper från barn och unga om deras mediesituation. Uppdraget omfattar också att följa hur allmänhetens inställning i frågor som rör barn, unga och skadlig mediepåverkan utvecklas. Vidare skall rådet följa effekterna av olika åtgärder – lagstiftning, självreglering, medieundervisning, tekniska verktyg för filtrering m.m. – för att skydda barn och unga mot skadlig mediepåverkan och stärka dem i rollen som mediekonsument.

Inom områden där forskningen och kunskapen är begränsad och där rådet bedömer att behovet av information är stort skall studier initieras, gärna i samarbete med andra myndigheter eller organisationer.

Sprida fakta och ge vägledning om skadlig mediepåverkan

Vårdsskildringsrådet skall sprida kunskap och stimulera till debatt i frågor om hur barn och unga använder och påverkas av medier. Rådet skall beakta att förutsättningarna för en effektiv kunskapsspridning kan variera för olika målgrupper och i olika delar av landet. Insatserna som görs skall följas av utvärderingar av hur informationen nått fram och tagits emot.

Kunskapsspridning är ett viktigt komplement till lagstiftning när det gäller att skydda barn och unga från skadligt medieinnehåll. Föräldrar, förskole- och skolpersonal samt andra vuxna behöver få ökad kunskap. Motsvarande information kan vara av betydelse i rådets aktiva dialog med mediebranscherna.

Föräldrar och andra vuxna behöver också vägledning och tydlig och lättillgänglig information för att kunna minska riskerna för skadlig mediepåverkan. Barn och unga behöver ges möjlighet att reflektera över frågor om mediekonsumtion och mediepåverkan för att kunna utveckla ett självständigt och kritiskt förhållningssätt.

Utöver initiativen till särskilda insatser skall rådet fungera som en kunskapsbank i frågor som rör barns och ungas mediekonsumtion och mediepåverkan.

Driva på mediebranschernas självreglering

Våldsskildringsrådet skall genom konstruktiva och kontinuerliga kontakter driva på mediebranschernas självreglerande arbete för att skydda barn och unga från skadlig mediepåverkan.

Rådet skall ha kunskap att agera i bl.a. frågor om utvecklingen av olika metoder för självreglering, bidra med fakta om barns och ungas medieanvändning och mediepåverkan, samt ta initiativ för att tydligt minska riskerna för skadlig påverkan.

Rådets uppdrag enligt tidigare tilläggsdirektiv (dir. 1998:110), med anledning av EU-rekommendationen om att stärka skyddet för minderåriga och den mänskliga värdigheten, får med detta direktiv en aktivare inriktning.

Skydda och stärka barn och unga genom samarbete med andra

Våldsskildringsrådet skall vara en central aktör när det gäller att skydda barn och unga i det nya medielandskapet samt stärka deras förmåga att självständigt granska och förstå medierna. Rådet skall samarbeta med andra aktörer som på olika sätt arbetar med barn, unga och medier, t.ex. kommuner, skolor, föreningslivet, opinionsgrupper i samhället, myndigheter, forskare och branschorganisationer. När det gäller olagligt innehåll, t.ex. olaga våldsskildring, skall rådet samarbeta med ansvariga brottsbekämpande myndigheter.

Internationellt arbete

Våldsskildringsrådet skall följa den internationella utvecklingen och delta i det internationella erfarenhetsutbytet och samarbetet, framför allt inom EU, när det gäller att skydda barn och unga från skadlig mediepåverkan och stärka dem som medvetna mediekonsumenterna. Behovet av dialog och erfarenhetsutbyte över nationsgränserna ökar i den internationella mediemiljön.

Rådet skall följa och på lämpligt sätt informera berörda parter i Sverige om detta arbete.

Arbetsformer och redovisning av uppdraget

Rådet skall arbeta med både kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling. Det skall vara utåtriktat och resultatinriktat. Det skall vara pådrivande och söka samarbete med andra aktörer. Rådet skall aktivt involvera barn och unga i sitt arbete.

Rådet skall i årliga rapporter redovisa resultatet av sitt arbete samt strategier för det fortsatta arbetet.

(Kulturdepartementet)